

YAYINLAMA ÖZGÜRLÜĞÜ RAPORU

Haziran 2013 – Haziran 2014

Giriş

Geçtiğimiz dönem yayınlama özgürlüğü adına “ilk bakışta olumlu” bazı gelişmelere sahne oldu. Yargıda reform paketlerinin getirdikleri değişikliklerle, kitapları nedeniyle yargılanan yayıncıların hapis cezaları almadıkları, ağır mahkumiyetlerle karşılaşmadıkları bir dönem geçirdik. Özel Yetkili Mahkemelerin kapatılması ve tutukluluk süresinin 5 yıla sınırlandırılması hapisteki çok sayıda gazeteci, yazar, yayıncı, çevirmen ve entelektüelin serbest bırakılmasını sağladı. “Tutuklu ...” listeleri giderek kısaldı. Yıllardır kitapçılardan, fuarlardan alınıp severek okunan kitaplar üzerindeki darbe dönemlerinin izlerini taşıyan tozlu yasak kararları kaldırıldı ve bu kararlar nedeniyle basımı, dağıtımı engellenen kitapların okurla buluşması mümkün oldu. Ancak bu ilk bakışta umut veren gelişmelere bir kez daha dikkatlice baktığımızda gördüğümüz tablo, ülkemizde yayınlama özgürlüğünün arttığı bir yıl geçirdiğimizi söyletmiyor ne yazık ki.

Yayıncılarımız hapsedilmediler ancak mesleklerini yaptıkları ve edebi, düşünsel eserleri okurlarıyla buluşturdıkları için suçlanmaktan, yargılanmaktan kurtulmuş, mesleklerine sürülen lekeden aklanmış değiller. Mevcut davalarından beraat edemedikleri gibi, hoş gitmeyen eserleri yayınlamak suç olarak görüldüğü, “Bir daha yaparsan tüm cezalarını toptan çekersin” tehdidi devam ettiği sürece yayıncıların özgür olduklarını söylemek mümkün değil.

Tutuklu gazeteci sayısı son aylarda hızla düştü ve hapiste yıllar geçiren çok sayıda gazeteci sevdiklerine kavuştu ancak bu gazetecilik mesleğine verdikleri değer ve emeğin onlara “terörist” sıfatı, işsizlik ve itibarsızlaştırılma tehdidi olarak geri döndüğü gerçeğini değiştirmede. Zira davalar duraksamış olsa da haklarındaki suçlamalar ve verilmiş mahkumiyet kararlarının kılıcı başları üstünde sallanmaya devam ediyor. Her an yeniden mahkeme kapısına çağrılabilir, mahkum edilebilir ve yeniden hapis hayatına dönebilirler.

Yayıncılık alanının emekçileri olan yayıncılar, yazarlar, çevirmenler, gazeteciler için mahkumiyetlerin usulen durması, kitapların eski yasaklarından kurtulması, mevcut yasalar ve uygulayıcıların yeni davalar, suçlamalar, yasaklara imza atma hevesini azaltmış değil. İfadelerimiz ve yayınlarımız nedeniyle lekelenme ve cezalandırılma tehdidi, hayatımızın her anına yayılan, ağırlaşan sansür ve otosansür hissine yol açtı. Evde, sokakta, okulda, telefonla konuşurken, bilgisayar kullanırken, işimizi yaparken, her anımızda kendimizi sansürlüyor ve bize sansürlenmiş bilgilerin kökünü yakalamaya çalışıyoruz.

Çocukların okuma keyfi, öğretmenlerle öğrencilerin edebi paylaşımları da sansür gölgesi altında. Hemen her okulda kurulan Kitap İnceleme Komiteleri ve öğrencilere önerilen edebi eserlerin çetelesini tutup hesap soran okul yönetimleri, öğrencilerin kitapla ilişkisini devletin ürettiği ders kitaplarına indirgemeye, kitap görünce korkan, “okumak” deyince içi sıkılan genç nesillere yenilerini eklemeye, öğrencilerini okumanın keyifli yanıyla tanıştırmak için didinen öğretmenlere hayatı dar etmeye kararlı görünüyor.

İnternet geleneksel iletişim alanlarımızda hissettiğimiz sıkışmışlığı aştığımız bir özgürlük kapısıyken kısa sürede bu alan da iktidarın denetimine esir düştü. İlk haliyle çok eleştirilen internet yasasında yapılan yeni düzenlemeyle bu alandaki yayıncılık girişimlerini engellemek, hoş gitmeyen yazıları ortadan kaldırmak, suça çevirmek, internet yayıncılarını yıldırma ve toplumun internet kullanan geniş bir kesimini adım adım izleyip tehdit etmek artık daha da kolay. Binlerce yerel içerik şimdiden

yasaklı, her geçen gün dünyaca ünlü bir yayın platformunun Türkiyelilerle ilişkisi koparılıyor. İnternet de artık ülkemizde konforlu bir özgürlük değil çetin bir direniş alanı.

1995'ten bu yana yayınlama özgürlüğü adına sürdürdüğümüz çalışmalar bir tarihi oluşturdu, Türkiye'nin ifade özgürlüğü alanında kat ettiği ve edemediği yolları gösteren bir harita olarak önümüzde duruyor. Şimdi yayıncılar olarak geçmişi tekrar etmemek, yayıncılık mesleğimizi sansüre ve otosansüre kurban etmemek için direnişimizi yeni bir başlangıç olarak görüyor, "mücadeleye devam" diyoruz.

Türkiye Yayıncılar Birliğı

Kitaplarla İlgili Davalar, Soruşturmalar, Toplatma Kararları

Yargıtay'dan Apollinaire'e "müstehcenlik" cezası

Yargıtay 14. Ceza Dairesi, eserleri dünya klasikleri arasında yer alan ve Avrupa Edebiyat Mirası kabul edilen, dadaizm, sürrealizm, kübizm, fütürizm, orfizim gibi önemli çağdaş akımlara ilham kaynağı olan Apollinaire'in *Genç Bir Don Juan'ın Maceraları* adlı romanını çevirmek ve yayınlamaktan dolayı "müstehcenlik" suçundan yargılanan Sel Yayıncılık sahibi İrfan Sancı ve çevirmen İsmail Yerguz'a verilmiş beraat kararını oy birliğiyle bozdu, sanıkların 6 yıldan 10 yıla kadar hapis cezasıyla yargılanmasını istedi. 17 Aralık 2013'teki karar duruşmasında 2. Asliye Ceza Mahkemesi Yargıtayın kararını uygun bulmayarak yargılamayı 3. Yargı Paketi uyarınca erteledi.

Yargıtay, 2010'da 2. Asliye Ceza Mahkemesinin "kitabın edebi eser" olduğu ve suçun unsurları oluşmadığı gerekçesiyle verdiği beraatı bozan 5 Temmuz 2013 tarihli kararında, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) müstehcenlik maddesinin "müstehcen ürünlerin üretiminde çocukların kullanılması" ile ilgili 3. fıkrasına atıfta bulundu. Böylece 1911 tarihinde yazılmış romanın başkahramanı 15 yaşındaki Roger "istismar edilen çocuk" olarak değerlendirilmiş oldu. Dairenin kararında kitabın tercümesi ve yayınlanmasının ifade özgürlüğü kapsamında kabul edilemeyeceği yazıldı. Yerel mahkemenin, soruşturma aşamasında verilen bilirkişi raporu ile Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu raporundaki "kitabın hiçbir sanatsal ve edebi değerinin bulunmadığı" değerlendirmesi yerine, genel ve soyut ifadeler taşıyan diğer bilirkişi raporuna dayanarak kitabı "edebi eser" kabul etmesinin kanuna aykırı olduğu ileri sürüldü.

12 Eylül 2013'teki duruşmada yayıncı Sancı, "Kurgu bir metnin kahramanları ya da yazarları yargılanamaz, yazarlar kitaplarda adam da öldürür, şehirleri de havaya uçurur, kimse bundan sorumlu tutulmaz. Siz burada beni değil Apollinaire'i yargılıyorsunuz," diye konuştu. Çevirmen Yerguz ise, "Yine sizin mahkemenizce yargılanan *Görgülü ve Bilgili Bir Burjuva Kadınının Mektupları* isimli kitapta yalnızca çevirmen olduğum, yayınevini verdiği bir işi yaptığım gerekçesiyle beraat etmiştim. Şimdi ise sanık olarak yargılanıyorum," dedi. Apollinaire tarafından yazılan *On Bir Bin Kirbaç* isimli kitabın yargılandığı ve toplatıldığı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) taşınan davada Türkiye'nin mahkum olduğu mahkemeye hatırlatılarak, bu davanın Türkiye'nin yine AİHM tarafından cezalandırılacak olması anlamına geldiği belirtildi.

Davanın 17 Aralık'taki karar duruşmasında 2. Asliye Ceza Mahkemesi Yargıtayın iddiasını uygun bulmayarak, çocuk istismarı ile ilgili suç oluşmadığı, suçun aynı maddenin 2. fıkrası kapsamında olduğu ve yargılamanın 3. Yargı Paketi olarak bilinen 6352 Sayılı Kanun kapsamında kaldığı

sonucuna vardı. Beraat verilmesinin usulen mümkün olmadığını belirten mahkeme yargılamayı üç yıl erteledi.

Duruşmayı izleyen Uluslararası Yayıncılar Birliği (IPA) Yayınlama Özgürlüğü Komitesi Başkanı Ola Wallin'in IPA ve Uluslararası PEN adına yaptığı basın açıklamasında şöyle denildi: “Bunun gibi davalar yayıncıların zamanı ve kaynakları üzerinde ağır bir yük oluşturuyor, bir tehdit ve gerilim atmosferi yaratıyor ve onları mükemmelen meşru eserleri yayınlamaktan vazgeçiriyor, sıklıkla da onları doğrudan yasal yolla taciz ediyor. Ayrıca bu davalardaki uzmanların tutarlılığı ve bağımsızlığıyla ilgili de sorunlar var. IPA'nın Yayınlama Özgürlüğü Komitesi Türkiye hükümetine Sancı gibi edebiyat yayıncılarını bu tür davaların süregiden yükünden koruyacak çalışılabilir ve modernize edilmiş bir yasal çerçeve yaratarak çok ihtiyaç duyulan bu yasal reformu yapması çağrısında bulunuyor”.

Aram kitaplarına el koyma

2013'ün eylül ayında Siirt'te açılışı yapılan Siirt Belediyesi Celaleddin Bedirhan Kütüphanesi'ne çeşitli yayınevlerinden toplanan yaklaşık 4000 kitabı getiren Aram Yayıncılık çalışanları Savaş Sekmen ve Hüseyin Caruş'un içinde bulunduğu araç kent merkezinde durduruldu. Sekmen ve Caruş araçla birlikte Emniyet Müdürlüğüne götürüldü, kitaplar sayılıp kontrol edildi. Aralarında Aram Yayınları'nın yayınladığı Sinan Şahin'in *Paradigmasal Değişimde Kuantum* adlı kitabının 5 adedine, geçersiz eski bir toplatma kararı gerekçe gösterilerek el kondu. Yayınevi çalışanlarına 180'er TL para cezası kesildi. Bu kitap hakkında daha önce alınmış toplatma kararı kaldırılmış, yeni baskısı için savcılıktan “4. Yargı paketi kapsamında kovuşturmayaya yer olmadığı” şeklinde resmi yazı gönderilmişti. Yayınevi avukatlarının kitapların iadesi ve para cezasının kaldırılması yönündeki talebi reddedildi.

Aram Yayınları'nın yayınladığı Mordem Delibaş'ın *Kırbaşı Baskını* için 27 Ağustos 2013'te, *Radikal Demokrasi* kitabı için 10 Eylül 2013'te, *Bu Yürek Dağlar Aşar: Gerilla Şiirleri 1, Dağın Kalbinde Gizliyiz: Gerilla Şiirleri 2*, Kahır Fırat'ın *Gülen Azadiye* ve Ali Yılmaz'ın *Gözlerinde Berivanın Güllüşleri İşildiyordu* kitapları için 17 Ocak 2014 tarihinde, *Yarınlara Yol Almak: Gerilla Anıları 3* kitabı için 18 Ocak 2014'te yeniden toplatma kararları verildi.

Cübbeli Adalet'e beraat

Gazeteci İlhan Taşcı'nın *Cübbeli Adalet* adlı kitabının kapağındaki yeşil takkeli ve sakallı kişinin kendisine benzediği savıyla eski Erzurum savcısı Osman Şanal'ın “hakaret” ve “adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs” suçlamalarıyla açtığı 15 bin liralık tazminat davası reddedildi.

Taşcı, dönemin Erzurum Cumhuriyet Başsavcısı İlhan Cihaner'in tutuklanmasına kadar varan İsmailağa cemaatine yönelik soruşturmanın perde arkasında yaşananları *Cübbeli Adalet* adıyla kitaplaştırmıştı. Kitabın yayınlanmasının ardından savcı Şanal kitapta kendisinin “birtakım cemaatlere ve gruplara yardım ettiği birçok kez zikredildiği ve aleyhine ve kişilik haklarını zedeleyecek şekilde çarpıtma haberler yapıldığı”, kitabın kapağındaki yeşil takkeli, sakallı kişinin kendisi olduğu, kitapta tümce sonlarında ünlem kullanılarak kendisinin zan altında bırakıldığını ileri sürerek dava açtı.

Dava reddedilirken, gerekçeli kararda “kitabın kapağında bulunan resim veya fotoğrafın davacıya benzediği hususunda dosyaya herhangi bir delil sunulmadığı”, şikayet konusu ifadelerin kitapta konu edilen “yargılama faaliyetiyle ilgili olarak eleştiri” ve “yazarın görüşü” olup hakaret niteliğinde

olmadığı, doğrudan davacıyı hedef almadığı, dolayısıyla suç unsurunun bulunmadığı belirtildi. Şanal'ın itirazıyla Yargıtay'a gönderilen dosyanın temyiz incelemesi sürüyor.

Kırmızı Kedi'ye 1 milyon TL'lik hakaret davası

Aydınlık gazetesi yazarı Sabahattin Önkibar'ın Kırmızı Kedi Yayınları'ndan çıkan *Takkeli Firavunlar ve Büyük Siyasi Sırlar* adlı son kitabına, kitapta konu edilen İhlas Holding ve kurucusu Evren Özen'in vekilince "hakaret" suçlamasıyla manevi tazminat davası açıldı. Davacılar kitabın toplatılması ve tazminat talebinde bulundu. Mahkeme yaptığı değerlendirmede İhlas Holding'in söz konusu kitabı sunmadığı ve talebin yargılamayı gerektirmesi nedeniyle şimdilik toplatma kararı veremeyeceğini belirtti. Dava sürüyor.

Gezi Fenomeni kitabına dava

Nurten Özkoray ve Erol Özkoray'ın İdea Politika Yayınları'ndan çıkan kitabı *Bireyselleşme ve Demokrasi: Gezi Fenomeni* hakkında Başbakan'a hakaret edildiği gerekçesiyle dava açıldı. "Kamu görevlilerine hakaret" maddesine dayanılarak açılan davada, Gezi direnişi sırasında kullanılan ve kitapta yer verilen "Eşek olma halkı dinle", "Totoş Tayyip", "İstifa et şerefsiz" ve "Münafık Tayyip suç sende değil, seni doğuran ananda" sloganları savcı tarafından suç unsuru olarak değerlendirildi. Yazar Erol Özkoray, iddianamenin sloganları sanki kendileri söylemiş ve yazmış gibi ele aldığını belirterek davaya tepki gösterdi. Gezi direnişi ile ilgili siyasi ve sosyolojik analizler içeren kitabın temelini Nurten Özkoray'ın Boğaziçi Üniversitesi'nde kabul edilen *Türkiye'de Bireyselleşme ve Demokrasi* başlıklı sosyoloji tezi oluşturuyor. 2013'ün ağustosunda yayınlanan kitap şu ana kadar Gezi eylemleriyle ilgili çıkan kitaplardan dava konusu olan ilk örnek. İlk iki duruşması 20 Mart ve 22 Mayıs 2014'te İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen davada Erol Özkoray savunmasını yaparak, "Gezi'nin anonim olan duvar yazıları ve sloganlarına kitabımda yer verdiğim için ceza vermeye çalışılıyor. Bu eski TCK'daki 162. maddedir, ancak yeni TCK'da buna yer verilmedi. Savcılık makamı olmayan bir kanunu hortlatmaya çalışıyor. Hukukun temel prensibidir: Kanun yoksa, ceza da yoktur, kanunsuz suç olmaz," diye konuştu. Duruşma 17 Haziran 2014'e ertelendi.

Aram editörüne terör davası yeni mahkemede

Aram Yayınları Yayın Koordinatörü Gökhan Bulut'un, yayına hazırladığı Hayrettin Ekinci'nin *Li Ciyane Qerejdax Şopa Gerila*, Rodi Zinar'ın yazdığı *Tecrit*, Hesen Hüseyin Deniz'in yazdığı *Serpahatiyen Penabertiye* ve Thomas Benedikter'in *Avrupa'nın Özerk Bölgeleri* kitapları nedeniyle "terör örgütü propagandası" suçundan yargılandığı davanın dosyası, Özel Yetkili Mahkemelerin (ÖYM) kaldırılması sonucu Diyarbakır 3. Ağır Ceza Mahkemesine gönderildi. Duruşma tarihi 25 Eylül 2014.

Öcalan'ın yasaklı kitabı için karar AYM'nin

Abdullah Öcalan'ın 2012'de basılırken toplatılıp yasaklanan *Kürdistan Devrim Manifestosu, Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü: Kültürel Soykırım Kısacasında Kürtleri Savunmak* adlı kitabı için Anayasa Mahkemesine (AYM) yaptığı başvuruda, mahkeme Adalet Bakanlığında görüş istemişti. Bakanlığın görüş yazısını 17 Temmuz 2013'te mahkemeye gönderdiği öğrenildi. Yazıda düşünce ve ifade özgürlüğünü koruma altına alan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve AİHM içtihatlarının dikkate alınması istenerek, takdir yetkisi mahkemeye bırakıldı. Yazıda ayrıca AİHM'de Türkiye'nin mahkum olduğu Sürek ve Özdemir, Gözel ve Özer, Ayşe Nur Zarakolu kararlarına gönderme yapıldı. Öcalan'ın AİHM'deki savunmaları ve Kürt sorununun çözümüne ilişkin düşünce ve çözüm önerilerinin yer aldığı kitap, yazarın kimliği, kapağındaki harita ve içeriğinde yazarın "örgüt propagandası" yaptığı gerekçeleriyle yasaklanmıştı. AYM'ye bireysel başvuru yapan ilk kişi Öcalan olduğu halde, birçok bireysel başvuruya ilgili olarak, ifade özgürlüğünün alanını genişletecek yönde kararlar alan mahkemenin bu kitapla ilgili kararını açıklamaması dikkat çekiyor.

Askeri mahkemedeki kitap davasına beraat

Balyoz davasından 18 yıl hüküm giyen tutuklu Tümamiral Semih Çetin'in yaşadıklarını anlattığı, Kaynak Yayınları'nın yayınladığı *Bir İhanetin Öyküsü: Hasdal'da Bir Amiral* adlı kitabı hakkında 2013'ün mayısında askeri savcılık tarafından soruşturma başlatılmış, soruşturma sonucunda kitapta Oramiral Murat Bilgel'e "hakaret" edildiği iddiasıyla Genelkurmay Askeri Mahkemesinde dava açılmıştı. Kitapta Özel Yetkili Cumhuriyet Savcısı Fikret Seçen'in Donanma Komutanlığında yaptığı arama, Oramiral Bilgel'in aramayı yapan savcılara kravat iğnesi armağan etmesi, Hasdal Cezaevi'ndeki tutuklu subayların Bilgel'e yazdığı, sahte dijital veriler üreten askeri personelin görevini sürdürmesini eleştiren mektup gibi ayrıntılar yer alıyordu. Balyoz davası sanıkları olan subayların dava üzerine yazdıkları 30'a yakın kitapla ilgili Genelkurmay Askeri Savcılığının inceleme sürdürdüğü, bazıları hakkında davalar açıldığı öğrenildi.

Yazarlara Açılan Diğer Davalar

Bekir Coşkun

Gazeteci-yazar Bekir Coşkun Cumhuriyet gazetesinde 20 Eylül 2012'de yayınlanan "Büyük Devlet Şeyi..." başlıklı yazısında "Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın kişilik haklarına saldırıda bulunduğu" gerekçesiyle hakkında Ankara 9. Asliye Ceza Mahkemesinde tazminat davası açılmıştı. Dava 2013'ün temmuz ayında sonuçlandı, Coşkun 5 bin TL para cezasına çarptırıldı.

Ahmet Altan

Gazeteci-yazar Ahmet Altan'a 2013'ün ocak ayında yayınlanan bir köşe yazısı nedeniyle Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a hakaret ettiği gerekçesiyle 2 yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açılmıştı. İstanbul 10. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen davanın 18 Temmuz 2013'teki karar duruşmasında Altan'a 11 ay 20 gün hapis cezası verildi, ceza 7 bin lira adli para cezasına çevrildi.

Fazıl Say

Dünyaca ünlü piyanist ve yazar Fazıl Say'a Twitter'dan paylaştığı Ömer Hayyam'ın bir rubaisi nedeniyle, "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağıladığı" gerekçesiyle 10 ay hapis cezası verilmişti. Say'ın avukatları, 3. Yargı Paketi kapsamında hükmün açıklanması geri bırakılması kararına itiraz etmiş, bunun üzerine dava yeniden açılmıştı. 20 Eylül 2013 tarihinde yeniden görülen davada Say bir kez daha 10 ay hapis cezasına çarptırıldı ancak bu kez hakim daha önce verdiği "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" kararını uygulamadı. Bunun yerine Say'ın sabıkasız oluşunu dikkate alarak hapis cezasının ertelenmesi ve 2 yıl denetim süresi kararı verildi.

Eren Erdem

Başbakan Tayyip Erdoğan yazar Eren Erdem'e Aydınlık gazetesindeki 8 Ağustos 2012 tarihli, "Başbakan hain ve hırsız mıdır?" başlıklı yazısı nedeniyle "kamu görevlisine basın yoluyla alenen hakaret" suçundan hapis istemiyle dava açtı. 2013'ün eylül ayında sonuçlanan davada Erdem 7 bin lira adli para cezasına çarptırıldı.

Doğan Akhanlı

Yazar Doğan Akhanlı'nın "soygun" ve "silahlı örgüt" suçlamasıyla yargılandığı davada 2011'de yerel mahkemenin verdiği beraat kararını Yargıtay 2013'ün şubat ayında bozdu ve ağırlaştırılmış müebbet talebiyle dosyayı mahkemeye geri yolladı. Dava 31 Temmuz'da İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinde yeniden görölmeye başlandı. Avukatlar beraat kararına uyulmasını talep ederken, mahkeme Akhanlı'nın yurt dışında aranabilmesi için kırmızı bülten düzenlenmesine hükmetti. Akhanlı hakkında İstanbul, Eminönü'nde bir döviz bürosunun soyulması talimatını verdiği iddiasıyla dava açılmış ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası istenmişti. Akhanlı, hasta babasını son kez görmek üzere geldiği İstanbul'da 10 Ağustos 2010'da tutuklanmıştı. 19 yıl sonra yeniden teşhise çağırılan dükkan sahibinin oğlu, Akhanlı'yı net olarak teşhis edemediğini, 1992'deki teşhisindeyse dosyadaki fotoğrafın kendisine gösterilmediğini belirtmişti. Akhanlı 113 gün tutukluluğun ardından 8 Aralık 2010'da tahliye edilmişti.

İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi 12 Ekim 2011 tarihli duruşmada Akhanlı hakkında, "sanığın atılı suçu işlediğine ilişkin mahkumiyetine yeter, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı vicdani kanaat oluşturur deliller elde edilemediği, suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmadığı" gerekçeleriyle beraat kararı verdi. Davanın temyiz edildiği Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise "sanığın suç tarihinde terör örgütü üyesi olması" ve "eski TCK'nin 146/1. maddesinin tartışılması gerektiği" sebepleriyle kararı bozarak müebbet hapis cezası istedi.

Akhanlı mahkemeye gönderdiği "Redd-i Dava" başlıklı mektubunda, ilk duruşmadan beri davaya katılmama ve protesto amaçlı susma kararı olduğunu belirterek, "Hrant Dink cinayetinin arkasında örgüt bulamayan aynı Yargıtay, dünyanın gözü önünde, beni yeniden var olmayan bir örgütün DOĞAN K. kod adlı lideri ilan ederken, benden, tıpkı roman kahramanı Josef K. gibi, boynumu cellatlara gönül rızasıyla uzatmamı talep ediyor. DOĞAN K. davası benim için yüzlerce benzeri olan, akıl almaz bir keyfiyet ve kibirle açılan, sürdürölen ve sonuçlandırılan adaletsizliğin bir parçasıdır. Davayı reddetme kararım, aynı zamanda, hukuk dışı uygulamaların mağduru olmuş, ümitsizce seslerini duyurmaya çalışan insanlarla dayanışmanın da bir ilanıdır," diye yazdı. ÖYM'lerin kaldırılmasıyla dosyası İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesine devredilen davanın bir sonraki duruşması 2 Ekim 2014'te görölecek.

Emrah Serbes

Yazar Emrah Serbes hakkında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, İçişleri Bakanı Muammer Güler ve İstanbul Valisi Hüseyin Avni Mutlu'ya hakaret ettiği iddiasıyla, "kamu görevlisine hakaret" suçundan 10 ay 5 günden 12 yıla kadar hapis istemiyle dava açıldı. Davada, Serbes'in 1 Mayıs'ta İstanbul Valiliği'nin Taksim'in kutlamaların dışında tutulması kararını televizyonda eleştirirken Başbakan Erdoğan ile ilgili kullandığı "Recop Tazyik Gazdođan" nitelemesinin hakaret olduğu iddia edildi. 7 Kasım 2013'te İstanbul Adliyesi 18. Sulh Ceza Mahkemesinde görölen ikinci duruşmada savunma yapan Serbes, konuşmasında polis saldırılarını değerlendirdiğini, üzerine tazyikli su sıkıldığı için olaylarda Başbakanın da payının olduğunu düşünerek ironi yaptığını, ifadesinde Başbakana hakaret etmeyi amaçlamadığını söyledi. Mahkeme Serbes'in beraatine karar verdi.

Ayşegöl Deveciođlu

Yazar ve BDP PM üyesi Ayşegöl Deveciođlu hakkında, 2012'de Yalova'da düzenlenen Newroz kutlamalarına katıldığı için "kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenlemek" ve "terör örgütü propagandası yapmak" gerekçeleriyle 20 BDP üyesiyle birlikte dava açılmıştı. Bursa 6. Ağır Ceza Mahkemesinde görölen davanın 30 Aralık 2013'teki duruşmasında Deveciođlu "terör örgütünün

üyesi ve destekçisi olduğunu belli edecek şekilde PKK propagandası yapmak” gerekçesiyle 11 ay hapis cezasına çarptırıldı. Beş yıllık denetim süresi içinde hapis cezasını gerektirir bir suç işlemesi halinde karar işleme konacak.

Sevan Nişanyan

Yazar Sevan Nişanyan hakkında, nisanyan1.blogspot.com blog sayfasında yayınladığı “Nefret suçlarıyla mücadele etmeli” başlıklı yazısında Hz. Muhammed’e hakaret ettiği iddiasıyla “halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılama” suçundan 1,5 yıla kadar hapis cezası talebiyle açılan davadan mahkumiyet kararı çıktı. İddianamede Nişanyan’ın yazısındaki, “...Bundan yüzlerce yıl önce Allah ile kontak kurduğunu iddia edip bundan siyasi, mali ve cinsel menfaat temin etmiş bir Arap lideriyle dalga geçmek nefret suçu değildir” cümlesinin “başkalarını sebepsiz yere incittiği, insan ilişkilerinin gelişmesine yarayan kamusal tartışmaya bir katkıda bulunmadığı” belirtilmişti. İstanbul 14. Sulh Ceza Mahkemesinde 22 Mayıs 2013’te görülen duruşmada Nişanyan’a 13.5 ay hapis cezası verilmişti. Nişanyan kararla ilgili, “Aynı zaman zarfında bir dizi davanın açılması ve bunun hızlı bir şekilde sonuçlanması burada politika değişikliği olduğunu gösteriyor. Burada yapılan şey göz göre göre açıkça, fütursuzca AİHM’nin içtihatlarına ve kararlarına meydan okuma niteliğindedir. Bunun sadece bir iç politika hadisesi olarak değil, aynı zamanda dış politika boyutunu da göz ardı etmemeleri gerektiği kanısındayım,” demişti. Önceden sabıkası olduğu için cezası para cezasına çevrilmeyen Nişanyan’ın dosyası Yargıtay’a gönderildi. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı mayıs ayında bildirdiği mütalaasında, kararın onaylanmasını istedi. Yargıtay’ın kararı bekleniyor.

Aytuğ Akdoğan

Türkiye’nin en genç yazarı olarak bilinen, *Ben, Hiçbir Şey, Ağladı ve Gözyaşlarını Öptüm* ve *Ben Hep 17 Yaşındayım* kitaplarının yazarı Aytuğ Akdoğan, Gezi olaylarına katıldığı için “toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanuna muhalefet”, “kamu malına zarar vermek” ve “görevi yaptırmamak için direnmek” suçlamalarıyla yargılanıyor. Akdoğan’ın 13. Asliye Ceza Mahkemesinde süren davası 20 Ocak ve 3 Mart’ta görülen duruşmaların ardından mayıs ayına ertelendi.

Deniz Zarakolu

BDP Siyaset Akademisi’nde ders verdiği için telefon görüşmeleri, kitapları delil gösterilerek “silahlı terör örgütü yöneticisi” olmakla suçlanan ve KCK Ana Davası’nda yargılanan yazar, çevirmen ve yayıncı Deniz Zarakolu 2,5 yıl tutukluluğun ardından ÖYM’lerin kapatılması sonucu davanın mahkemesi değişince 37 sanıkla birlikte tahliye edildi. Zarakolu hakkındaki suçlamalar sürüyor, davanın yeni mahkemede yeniden görülmesi için duruşma tarihi bekleniyor.

Hapisteki yazar, şair, çevirmen, yayıncılar

15 Kasım 2013’te PEN Türkiye Merkezi, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Türkiye Yayıncılar Birliği yaptıkları ortak basın açıklamasında Türkiye’de 73 yazar, gazeteci ve çevirmenin hapiste, birçok yazar, gazeteci, çevirmen ve yayıncının hapsedilme tehlikesi altında olduğunu belirtti, düşünce ve ifade özgürlüğünü kısıtlayan yasaların değiştirilmesini talep etti. Yasal reform paketiyle son aylardaki tahliyeler sonucunda hapisteki yazar, çevirmen ve yayıncıların sayısı hızla düştü. Mayıs ayı itibarıyla hapiste PEN Türkiye Merkezi üyesi yazar kalmadı ancak tahliye edilen yazarların çoğunun davaları sürüyor ve haklarındaki mahkumiyet kararları geçerliliğini koruyor.

Karikatürlere Açılan Davalar

Aydın, Didim’de 1 Eylül Dünya Barış Günü kapsamında 31 Ağustos’ta reklam panolarına asılan ve Gezi Parkı direnişini konu alan karikatürler, asıldıkları günün gecesinde toplatıldı ve “Başbakana hakaret edildiği” iddiasıyla davalık oldu. Carlos Latuff (Brezilya), Erdoğan Karayel (Almanya), Marco De Angelis (İtalya), Murat Ahmeti (Kosova) ile Türkiye’den Köksal Çiftçi, Kürşat Zaman, Mehmet Gölebatmaz, Menekşe Çam, Muammer Olcay, Sait Munzur’un karikatürleri, AKP Didim İlçe Teşkilatı’nın şikayeti üzerine asıldıkları asıldıkları günün gece yarısı savcılığın talimatıyla polis tarafından toplatıldı. Serginin organizatörü olan karikatürist Mehmet Gölebatmaz, Didim Gezi Platformu’nun 3 üyesi ve reklam panolarını kiralayan şirket yetkilisi hakkında başlatılan soruşturma sonucunda Gölebatmaz hakkında TCK’nin 125/1’nci “devlet büyüklerine hakaret” maddesine dayanılarak, 1 yıldan az olmamak üzere hapis cezası istemiyle dava açıldı. Didim Sulh Ceza Mahkemesinde 22 Kasım’da başlayan dava üç duruşmanın ardından bilirkişi incelemesi yapılmak üzere 30 Mayıs’a ertelendi.

Yayınlara Sansür, Yasaklama, Toplatma ve Soruşturmalar

Üniversite öğrencileri tarafından İstanbul’da yayınlanan “Devrimci Yol’da Devrimci Gençlik” adlı derginin 2013’ün haziranında çıkan ilk sayısı için Adana 1 No’lu Hâkimliği “yasadışı örgüt propagandası yapıldığı” gerekçesiyle toplatma kararı verdi.

2013’ün temmuz ayında Şırnak, Beytüşşebap’ta düzenlenen Berxbir Festivali’ne giden Azadiya Welat gazetesi çalışanlarından Sabri Adanır ve Harun Olaş yolda gözaltına alındı. İki saat gözaltında tutulan gazetecilerin yanında bulunan 1000 adet Demokratik Ulus gazetesine yasadışı olduğu gerekçesiyle el konuldu.

Azadiya Welat dağıtımıcısı Ömer Baran Şırnak, 2013’ün kasım ayında Cizre’de dağıtım yaptığı sırada “örgüt propagandası yaptığı” iddiasıyla gözaltına alındı. Baran’ın yanında bulunan 100 Azadiya Welat, 40 Özgür Gündem ile 70 Demokratik Ulus gazetesine el konuldu.

Hapishanelerde yayım yasakları

Bafra T Tipi Cezaevi’nde bulunan Enver Özkartal’ın “Demokratik Siyaset ve Özgür Toplum” adını verdiği kitabının taslak metninin 13 sayfası Bafra T Tipi Cezaevi’nin Eğitim Kurulu Başkanlığı tarafından 9 Temmuz 2013 tarihinde yasaklandı. Yasaklamaya dair cezaevi tutanağında, “PKK’nin şehir yapılanması olan KCK’nin ayrıntılı tarifinin yapıldığı, KCK’nin şehir yapılanması için önerilerin sunulduğu, KCK’nin şehir kadrolarının nasıl olması gerektiğinin belirtildiği, PKK adına geçmişte ve günümüzde faaliyet gösterenlerin adları zikredilerek övüldüğü” gerekçe gösterildi. Tutanakta, kitapta geçen, “Resmi modernitenin temel devlet formu ile başlayıp devlet olmayan siyasi yönetim biçimi olarak tanımlamak mümkündür” ifadesi örnek verildi. Özkartal’ın temmuz ve ağustosta İnfaz Hakimliği ve mahkemeye yaptığı itirazlar, kararın “Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Kurumları Kütüphane ve Kitaplık Yönergesinin ‘kuruma kabul edilmeyecek yayınlar’ başlıklı maddesine uygun olduğu”, belgede KCK’nin nasıl yapılanması gerektiği konusunda açıklamalar bulunduğu, kitabın yayınlanmaması gerektiği gerekçeleriyle reddedildi. Özkartal yasağa tepki göstererek, kitabının demokratik çözüm sürecine katkı sunmayı öngören bir çalışma olduğunu, davayı AYM’ye taşıyacağını söyledi.

2013'ün ekim ayında, Muş Cezaevi yönetimince mahkûmlara “7 kitap sınırlaması” uygulandığı, “fazla” kitapların toplatıldığı ve yazı yazma haklarının kısıtlandığı öğrenildi. BDP Muş Milletvekili Demir Çelik konuyla ilgili Adalet Bakanı Sadullah Ergin'e soru önergesi verdi.

Halk Cephesi'ne yönelik operasyonda dergi dağıtma, bilet satma, gösteriye katılma gibi gerekçelerle 2012'de tutuklanan Gülçin Bulut ve Yurdağül Gümüş adlı tutuklulara arkadaşlarının getirdiği *Birleşelim, Savaşalım, Kazanalım ve Büyük Direniş 122 Şehit* adlı kitaplar 2013'ün ocak ayında cezaevi kurulunca onaylanarak teslim edildi. 10 ay sonra Antalya'dan Alanya'ya nakledilen tutukluların kitapları bu kez “yasak” oldukları gerekçesiyle alıkonuldu. Haklarında tutulan tutanaklar Terörle Mücadele ve Cumhuriyet Savcılıklarına gönderildi, haklarında “yasak yayın bulduklarını” ve iki kişilik odada kaldıkları halde “örgüt propagandası yaptıkları” iddialarıyla Antalya Savcılığı tarafından soruşturma açıldı. 8 Ekim 2013'te tahliye edilmelerinin ardından ifadeleri alındı. Terörle Mücadele Savcısı takipsizlik kararı verirken, Cumhuriyet Savcısı 20 Ocak 2014 tarihli kararında Kabahatler Kanunu'ndan 185'er TL para cezası kesti.

Sincan İnfaz Hâkimliği, mahkûmlara gönderilen bir kitabın bazı bölümlerini sakıncalı bulunca parçalanıp ayıklandıktan sonra teslim edilmesine karar verdi. Sincan 1 No'lu F Tipi Cezaevi'nde kalan 14 mahkûma yakınlarının gönderdiği *Bütün Acıların Hesabını Sormak İçin Sınıf Kini* isimli kitap cezaevi Eğitim Kurulunca incelendi. Kitap hakkında toplatma ve yasaklama kararı olmadığı ancak bazı sayfalarında Yürüyüş Dergisi'nden ve diğer “yasaklı” yayınlardan alıntı olduğu belirlenerek kitaba el kondu. Mahkûmların itirazı üzerine Sincan İnfaz Hâkimliği 2013'ün ekim ayında kitabın parçalanarak yasak bölümün ayıklandıktan sonra mahkûmlara verilmesine karar verdi.

MLKP davasından 30 yıl hapse mahkum edilen, cezasının 1,5 yılını tek kişilik hücrede tecrit halinde geçirmesine karar verilen, Kandıra 2 No'lu F Tipi Cezaevi'nde 2004'ten beri tutuklu bulunan Sami Özbil'e, hücre hapsinin başladığı 2013 ekiminden itibaren kitap ve kağıt sayılı veriliyor, defter kullanımı ve gazete, dergi okuması ise yasak. *Suluk Soluğa, Kan Kurumaz ve Şafakta Yankılanan* adlı romanları, *Harman ve Yeraltı Suları* adlı şiir kitapları bulunan, Korsakoff ve Crohn hastalıkları olan Özbil kararın değişmemesi durumunda hücre hapsi süresince kitap yazamayacak.

İzmir Şakran T Tipi Kapalı Cezaevi'nde kalan Abdullah Yılmaz'ın kaleme aldığı, cezaevi yönetiminin onayıyla baskıya gönderilip Doz Yayıncılık tarafından yayınlanan anı kitabı *Wêneyek Veşartî*'nin (Gizli Fotoğraf) ailesi tarafından cezaevine gönderilen örneğine yönetimce el konularak kitabın Yılmaz'a teslim edilmediği 2014'ün ocak ayında öğrenildi. 17 yıldır hükümlü olarak cezaevinde bulunan Yılmaz'ın daha önce *Rêça li ser berfê* (Kar Üzerindeki İz) isimli hikaye kitabı, *Jan û Jin* (Acı ve Yaşam) *Derba Xencerê* (Hançerin Darbı) ve *Pirtûka Jiyanê* (Yaşam Kitabı) isimli romanları yayınlanmıştı.

Eğitim-öğretim kurumlarında kitap sansürleri ve soruşturmalar

Okullarda ve üniversitelerde geçtiğimiz dönem de dikkat çeken kitap sansürleri ve eğitimcilerin öğrencilerine önerdikleri, derslerinde faydalandıkları kitaplardan dolayı soruşturulmasıyla ilgili vahim örnekler yenileri eklendi. Yardımcı ders kitabı kullanmak öğrencinin kitapla ilişkisini güçlendirmek ve dersin içeriğini zenginleştirmek gibi katkıları hiçe sayılarak, “veliye zorla mali yük getirmek” olarak yorumlandı, öğretmenler bu nedenle suçlandı, okullara gönderilen genelgelerle yardımcı kitaplar fiilen yasaklandı. Dünya bilim tarihinin kaçınılmaz ana başlıklarından biri olan “evrim” konusu ülkemizde halen en hararetle sansürlenene, tartışılmaktan kaçınılan konulardan biri ve bu haliyle evrimi okullarda işlemek de büyük cesaret gerektiriyor. Bu cesareti gösteren öğretmenler soruşturularla yıldırılmaya devam ediliyor. Milli tarihin sınırlarını zorlayan “Ermeni meselesi” gibi konuları araştırmanın da halen bedel ödettirilebilecek bir seçim olduğu bu konudaki fişleme uygulamalarından anlaşılıyor.

Yardımcı ders kitaplarının okutulmasına engel

Milli Eğitim Bakanlığı, velilere ek maddi külfet getirdiği gerekçesiyle okullara, Bakanlığın ücretsiz dağıttığı ders kitapları dışındaki tüm yardımcı kitapların kullanımını yasakladı. MEB Müsteşar Yardımcısı Yusuf Büyük imzasıyla yayımlanan 21.10.2013 tarih ve 2994840 sayılı genelgede öğretmenlere, “Dağıtılan kitaplar dışında kitap aldırmanın” talimatı verildi. Ders kitap ve gereçleriyle ilgili mevzuatın yeniden düzenlendiği, geliştirilen veya güncellenen öğretim programları temelinde hazırlanan ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarının eğitimde niteliği artırmaya hizmet edecek şekilde hazırlandığı belirtilen genelgede, “Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 17/09/2012 tarihli ve 23124 sayılı yazılar ve konuyla ilgili Bakanlığımızca daha önceden yapılan duyumlara rağmen okullarımızda yardımcı materyallerin sınıf içerisinde kullanıldığı, materyallerden ödev verildiği ve dolayısıyla velilerin de eğitim materyallerini almaya mecbur kaldıkları Bakanlığımıza ulaşan duyumlardan anlaşılmaktadır,” denilerek, bu kitapların velilere aldırılmaması, yönetici ve öğretmenlerimizin valilikçe bilgilendirilmeleri istendi. Sektör temsilcileri ve öğretmenler ise bu tür genelgelerle öğretmenler üzerinde baskı olduğu ve öğrencilerin zengin kaynaklardan öğrenme olanağının ortadan kalktığı görüşünde.

Şırnak'ta okullarda Zambak ve Zirve Yayınları'na ait yardımcı kitapları okutan ve öneren öğretmenlerin isim listesi istendi. Silopi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün okul müdürlerine gönderdiği 30 Nisan 2014 tarihli mesajda söz konusu yayınları aldırın ve kullanan personelin hızla araştırılıp müdürlüğe bildirilmesi istendi. İlçe Milli Eğitim Müdürü Mehmet Şirin Arslan, talebin İl Teftiş Kurulu Başkanı aracılığıyla bakanlıktan geldiğini, kendilerinin sadece bilgi notunu ilettiklerini, uygulamanın sadece Silopi'de değil Şırnak genelinde yapıldığını söyledi. Uygulama sektör temsilcilerince öğretmenleri baskılayan, öğrencilere ve çocuk edebiyatına zarar verecek bir fişleme olarak değerlendirildi.

Kitap okuyan öğretim üyelerine soruşturma

20 Haziran 2013'te Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde öğretim üyelerinin özlük haklarının verilmemesi, baskıcı veya yanlı bulunan tutumlara tepki olarak öğretim üyeleri Prof. Talat Koç, Doç. Ekrem Tufan, Doç. Murat Gümüş, Doç. Ahmet Kamil Tunçel ve Öğretim Görevlisi Ömer Faruk Kırnıç öğrencileriyle birlikte rektörlük binası önünde “Duran Adam” eylemi yaparak kitap okumuştular. Eylemde isimleri alınan öğretim üyeleri hakkında kasım ayında üniversite yönetimince soruşturma açıldı. Rektörlüğün eyleme gerekçe gösterilen uygulamaları sonucunda çeşitli öğretim üyelerine meslekten çıkarma, kademe ilerlemesinin durdurulması, maaş kesimi gibi cezalar verildiği öğrenildi.

Okulda evrimden bahsetmek yasak

Bartın İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Bartın Sabri Çavuşoğlu Fen Lisesi coğrafya öğretmeni ve yazar Mustafa Şahin hakkında, derste öğrencilerine Türkiye İş Bankası Yayınları'ndan çıkan “Dünyanın En Güzel Tarihi”, “Hayvanların En Güzel Tarihi”, “Bitkilerin En Güzel Tarihi” adlı kitapları tavsiye ettiği için soruşturma başlattı. Alo 147 ihbar hattına başvurup “önerdiği kitaplardan dini duygularının rencide olduğunu” iddia eden isimsiz bir telefon sonrası okula gelen Bartın Milli Eğitim Denetmeni ve Milli Eğitim Müdür Yardımcısı, 9 ve 10. sınıflardan toplayıp sorguladıkları dörder öğrenciye, “Öğretmen size siyasi düşüncelerini empoze ediyor, değil mi?”, “Evrim kuramını anlatıyor mu?” gibi yönlendirici sorular sordu. Sorulara itiraz edip cevaplamak istemeyen bazı öğrencilere baskı yapıldığı belirtildi. Müfettişler öğretmene de, “Kendi fikrini empoze etmek için alanı ile ilgili olmayan müfredat

dışı öğrencilere kitap aldırılmaz mı?”, “Öğrencilere din dışı bilgiler aktardınız mı?”, “Evrimi anlatan Türkiye İş Bankası Yayınları’ndan bir kitabı aldırılmaz mı?” gibi sorular yöneltti.

Adana, Seyhan’daki 19 Mayıs Lisesi din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni Zeki Coşkunsu hakkında da, “Kur’an’daki ayetleri referans alarak evrimi açıklayan” *Biyolojik Adem’in Emerjansı* adlı bir kitap yazdığı için “dini değerleri aşağıladığı” iddiasıyla İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından soruşturma başlatıldı. Okula gelen Milli Eğitim müfettişleri, kitabında Coşkunsu ile ilgili olarak öğrencilerine, “Size kitap sattı mı? Dini değerleri aşağıladı mı?” gibi sorular yöneltti. Coşkunsu kitabında Kur’an’ın doğal bilimler, matematik, mantık gibi bilimlere onayladığını belirterek, “çamurdan heykel gibi yaratılan insanı”, “paraşütle dünyaya gönderilen insanı” değil, “milyonlarca yılda tek hücreden başlayarak günümüz insanına kadar devam eden evrim süreci”ni savunuyor.

HDP İstanbul Milletvekili Levent Tüzel 24 Nisan 2014’te mecliste bir soru önergesi vererek Coşkunsu ve Şahin ile 2013’ün ocak ayında İzmir, Buca’da müfredatta yer alan “Mutasyon ve Evrim Teorisi” dersini anlatan fen bilgisi öğretmeni hakkındaki soruşturmalara değinerek, “dini değerleri aşağılama fiillerinin neler olduğu ve bu fiillerin karşılığı disiplin cezalarının hangi mevzuatta tanımlandığı”nı sordu. Tüzel benzeri konular gerekçe gösterilerek öğretmenlerin soruşturmalar ve disiplin cezalarıyla baskı altına alınmasının Milli Eğitim Bakanlığının Darwin teorisine, bilime, bilimsel düşünceye savaş açığının göstergesi olduğu belirtti.

Ermeni meselesini inceleyen öğrencilerin fişlenmesi

Türk Tarih Kurumu’nun (TTK), Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) aracılığıyla üniversitelere yazı göndererek, Ermeni meselesi üzerine çalışan yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin isimleri, çalışma başlıkları ve iletişim bilgilerini istediği 2013’ün aralık ayında öğrenildi. TTK Başkanı Mehmet Metin Hülagü haberleri yalanlayarak, sosyal bilimler alanında çalışan öğrencilerin bilgilerini TTK’nin Araştırma Bilgi Sistemi’nde yayımlamak üzere istediklerini, aynı konuların çalışılması nedeniyle yaşanan vakit kaybını önlemeyi amaçladıklarını söyledi. Ancak sitedeki sistemin akademisyenlerin kendi bilgilerini kendileri güncellemeleri amacıyla hazırlandığı gözlemlendi. Yazının YÖK aracılığıyla gönderilmiş olması da tepki çekti.

Kitapların Suç Delili Sayılması

Gezi Park eylemlerine destek verdikleri için “terör örgütü üyeliği” suçlamasıyla 2013’ün haziran ayında tutuklananların evlerinde yapılan aramada çok sayıda kitap ve dergiye “örgütsel doküman” denilerek el kondu. PTT’de memur olarak çalışan Can Deliduman’ın evinden alınan “suç delili” 44 kitap arasında, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi’nde ders kitabı olarak okutulan, Doç. Dr. Funda Başaran Özdemir’in yazdığı *İletişim ve Emperyalizm: Türkiye’de Telekomünikasyonun Ekonomi-Politikleri* de bulunuyor. Kitap, Osmanlı’dan günümüze telgrafın tarihsel gelişimini anlatıyor. Özdemir, akademik bir çalışma olan kitabın suç delili sayılmasına çok şaşırıldığını belirterek, “Emniyet görevlilerinin kitabın başlığındaki ‘emperyalizm’ kelimesine takıldıklarını düşünüyorum,” dedi.

ODTÜ’de 18 Aralık 2012’de Göktürk 2 Uydusu’nun Çin’den uzaya fırlatılması amacıyla düzenlenen törene katılan Başbakan Tayyip Erdoğan’ı protesto eden 11 öğrenci hakkında “silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte terör örgütü adına suç işlemek” iddiasıyla 2013’ün ekim ayında dava açıldı. İddianamede öğrencilerin evlerinde bulunan Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya resim ve broşürleri ile sol yayınlar örgüt üyeliğine kanıt olarak gösterildi. *Mahir Çayan Teorik Yazılar ve Tekel Direnişi Dersleri 2010* isimli kitapların delil listesinde yer aldığı iddianamede, bu

yayınlarından “terör örgütlerinin fikir ve görüşleri doğrultusunda yayın yaptığı değerlendirilen yayınlar (dergi, kitap, gazete vs.), örgütsel faaliyetler ile ilgili dokümanlar, notlar” şeklinde bahsedildi.

İstanbul Mezopotamya Kültür Merkezi’nde çalışan Mülkiye Demir Kılınç’a bir terör örgütü üyesine kitap sattığı iddiasıyla “terör örgütüne yardım” maddesinden dava açılmıştı. 2011’in kasım ayında, telefonla gelen bir sipariş üzerine hazırladığı kitap listesini gelen müşteriye satan Kılınç’a, kitapların “örgüte moral kaynağı” olduğu gerekçesiyle 2,5 yıl hapis cezası çıktı ve karar Yargıtayca onandı. Kılınç’ın satışını yaptığı kitaplar arasında Nâzım Hikmet, Elif Şafak, Şükrü Erbaş, Ahmet Telli, Kazım Karabekir, Yunus Emre, İvan Turgenyev, Michel Foucault, Noam Chomsky’nin eserleri yer alıyor. Dava sürecinde hamile kalan Kılınç ve eşinin, prematüre doğan bebekleri büyüyene kadar cezanın ertelenmesi yönündeki talebiyle ceza önce doğuma kadar, sonra birkaç ay süreyle ertelendi. Yasanın elverdiği uzun süreli bir erteleme kararı verilmediği için Kılınç henüz 5 aylık olan ve özel bakım gerektiren bebekleriyle mayıs ayında hapse girecek. Uzun süreli erteleme için imza kampanyası başlatan ve meclise giderek durumlarını anlatan çiftin mahkemeye yaptıkları başvurular sonucunda bebekler sebebiyle erteleme çıkmadı. Kılınç yüzde 43 bedensel engelini gerekçe göstererek İnfaz Kanunu’nun sağlık nedenlerini düzenleyen 16. maddesi kapsamında infazın bir sene ertelenmesini talep etti. Savcılık Kılınç’a ait sağlık kurulu raporunun Adli Tıp tarafından değerlendirilmesini istedi. İnfaz ya da erteleme kararı Adli Tıp’ın değerlendirmesinin ardından verilecek, karar olumsuz olursa Kılınç haziran ayında bebekleriyle cezaevine girecek.

Basına Yönelik Baskılar

Gazetecilere Koruma Komitesinin (CPJ) Yıllık Hapishane Sayımı’na göre 2013’te dünya genelinde hapisten bulunan 211 haberciden 40’ına sahip olan Türkiye 2012’den sonra geçen yıl da birinci sıradaydı. Gazetecilere Özgürlük Platformu’nun verdiği bilgiye göre, yasa değişikliği sonucunda süren tahliyelerle birlikte 2014’ün mayıs ayında tutuklu gazeteci sayısı 30’un altına indi. Halen tutuklu bulunan gazetecilerin büyük bölümü KCK davalarında yargılanıyor. MLKP ve Ergenekon davalarında kararlar açıklanıp Yargıtay aşamasına geçildi, süren diğer davaların durumu ise mahkemelerin değişmesi nedeniyle belirsiz.

2014 yılında ÖYM’lerin kaldırılması, davalara bakan mahkemelerin değişmesi ve tutukluluk sürelerinin kısaltılmasıyla çok sayıda gazetecinin tahliye edilmesi olumlu karşılanırsa da, bu durum gazetecilerin yaşadıkları mağduriyetin ve basın özgürlüğü üzerindeki baskının azaldığı şeklinde yorumlanmamalı. Zira süren davalarda gazetecilere atılı terör suçları, karara bağlanmış ve Yargıtay aşamasında olan davalarda verilmiş hapis cezaları geçersizleşmiş değil. Önümüzdeki aylarda şu anda serbest olan birçok gazeteci yeniden cezaevine girebilir, hapis cezaları uygulamaya konabilir.

Gazeteciler Gezi direnişi ve takip eden aylardaki eylemlerde giderek artan polis şiddetinden de nasibini aldı. Eylemlerde haberciler sıklıkla polisin doğrudan hedefi oldu. Pek çok gazeteci görevi sırasında biber gazından rahatsızlandı, gaz fişekleri, plastik ve boyalı mermilerle yaralanıp hastaneye kaldırıldı, eylemcilerle birlikte gözaltına alınıp sorgulandı.

Freedom House 2013 Basın Özgürlüğü Raporu’nda Türkiye dünya sıralamasında 197 ülke içinde 120’ncilikten 134’üncülüğe geriledi, “kısmen özgür ülke” statüsünden “özgür olmayan ülke” statüsüne düşürüldü. Gerilemenin sebepleri arasında muhalif gazetecilere yapılan baskı, işten çıkarmalar ve polis şiddeti sayıldı.

Gazetecilere açılan davalar

KCK soruşturması kapsamında 20 Aralık 2011’de, 8 ilde başta DİHA büroları olmak üzere haber ajanslarına yapılan baskınlarda “KCK Basın Komitesi” adı altında 44 Kürt gazeteci gözaltına alınmış, 36’sı tutuklanmıştı. KCK Basın Davası olarak bilinen ve İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesinde süren davasının 3 Mart 2014’deki duruşmasında 18 tutukludan 3’ü tahliye edilmiş, 15 tutuklu gazeteci kalmıştı. ÖYM’lerin kapatılmasıyla davayı devralan İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi ise 26 Mart’ta 15 tutuklunun 8’i için tahliye kararı aldı ancak aynı süre aynı delillerle tutuklu kalan 7 gazeteci tahliye edilmedi. Kalan tutuklular için 3. Ağır Ceza Mahkemesi 12 Mayıs’ta tahliye kararı verdi, böylece davada tutuklu sanık kalmadı. Bir sonraki duruşma 10 Temmuz 2014’te Çağlayan’daki İstanbul Adliyesinde görülecek.

Nedim Şener, Ahmet Şık, Soner Yalçın ve Doğan Yurdakul’un da aralarında bulunduğu gazeteci ve yazarların yargılandığı 13 sanıklı Odatv davasının son duruşması Özel Yetkili İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesinde 12 Aralık 2013’te yapıldı. Duruşmada kitabı nedeniyle yargılandığını savunan Hanefi Avcı’ya kitap yayınlanmadan önce hakkında açılmış soruşturmalar soruldu. Avcı, önceki tüm soruşturmaların idari olduğunu ancak kitabı çıktıktan sonra Devrimci Karargah davasına dahil edilerek kendisine terör suçu yüklendiğini söyledi. Mahkeme tutuklu sanıklar Yalçın Küçük ile Avcı’nın tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edilmelerine karar vererek duruşmayı 1 Nisan 2014’e erteledi. Ancak ÖYM’lerin kapatılmasıyla birlikte, davanın mahkeme heyeti değişti. Odatv davasına artık İstanbul 18. Ağır Ceza Mahkemesi bakacak. Duruşma tarihi ise belirsiz. Diğer siyasi davalar gibi Odatv davası da son dönemdeki yasa değişiklikleri ve kadrolardaki yer değiştirmelerden ciddi şekilde etkilendi. Soruşturmayı yapan ve iddianameyi hazırlayan savcılar görevden alındı, duruşma süresince savcılar üç kez değişti. Davaya bakan üye hakimlerin bazıları başka yerlere gönderildi, bazıları itirazla geri geldi. Soruşturmada görev alan tüm polis müdürleri tasfiye edildi.

Sanıkları arasında çok sayıda gazeteci bulunan, 66’sı tutuklu 275 sanığın yargılandığı, 23 iddianameli Ergenekon davasında İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi 5 Ağustos 2013’teki duruşmada kararını açıkladı. Ergenekon’un silahlı terör örgütü olduğunu kabul eden mahkeme gazetecilere oldukça ağır cezalar verdi. Tuncay Özkan ağırlaştırılmış müebbet, Mustafa Balbay 34 yıl 8 ay, yazar Ergun Poyraz 29 yıl 4 ay, yazar Yalçın Küçük 22 yıl 6 ay, Aydınlık gazetesi yazarı Hikmet Çiçek 21 yıl 9 ay, Aydınlık dergisi yazarı Adnan Akfırat 19 yıl, gazeteci Ünal İnanç 19 yıl, Aydınlık dergisi Genel Yayın Yönetmeni Deniz Yıldırım 16 yıl 10 ay, Ulusal Kanal Genel Yayın Yönetmeni Adnan Türkkân 10 yıl 6 ay hapis cezası alırken, Güler Kömürcü, Adnan Bulut, Vedat Yenerer, Serhan Bolluk, Adnan Bulut, Turan Özlü, Özlem Konur Usta, Mehmet Bozkurt, Ruhsan Şenoğlu, Ufuk Akkaya 6 ila 10 yıl arasında değişen hapis cezaları aldı. Gazeteci Caner Taşpınar ise beraat etti. ÖYM takip eden aylardaki tahliye taleplerinden yalnızca Balbay’inkini kabul etmiş, Balbay tahliye olmuştu. ÖYM’lerin kapatılması ve en uzun tutukluluk süresinin 5 yıla indirilmesinin ardından, tahliye taleplerini değerlendiren çeşitli mahkemeler 19 sanık için tahliye kararı verdi. Tuncay Özkan, Merdan Yanardağ, Yalçın Küçük de tahliye edildi.

Özgür Radyo Yayın Koordinatörü ve yazar Füsün Erdoğan, gazeteciler Arif Çelebi ve Bayram Namaz’ın da aralarında bulunduğu 26 sanığın 12 Eylül 2006’da tutuklanarak örgüt suçlarıyla yargılandıkları MLKP davasında Özel Yetkili İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 4 Kasım 2013’te örgüt yöneticisi olduklarını kabul ettiği Erdoğan, Namaz ve Çelebi’ye “anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeye teşebbüs etmek” suçundan müebbet hapis cezası verdi. Davanın Yargıtay aşaması devam ederken tutukluluk süresini kısaltan ve ÖYM’leri kaldıran yasa değişikliği gerçekleşince, dava dosyası İstanbul 20. Ağır Ceza Mahkemesine devredildi ve Erdoğan, Çelebi ve Namaz’ın aralarında bulunduğu 8 tutuklu sanık en uzun tutukluluk süresinin dolduğu gerekçesiyle 8 Mayıs 2014’te tahliye edildi.

Terörle Mücadeleden Sorumlu İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Sedat Selim Ay, 1990'lı yıllarda işkence gördüklerini savunanların öykülerini haberleştiren gazetecilere "iftira" ve "hakaret" davaları açtı. ETHA Müdürü Goncagül Telek'e açılan dava 3. Yargı Paketi gereğince ertelendi. Avukatların beraat talebiyle karara itiraz etmesi üzerine 7 Mayıs 2014'te yeniden görülmeye başlanan davada savcı "iftira" suçunun kaldırılarak "hakaret" suçundan ceza verilmesini istedi. Duruşma 9 Eylül 2014'e ertelendi. Ay'ın Evrensel, T24 ve Marksist.org hakkında "kamu görevlisini hedef gösterme" iddiasıyla açtığı davada ise bu iddia için takipsizlik kararı çıkarken, savcı aynı dosyayı bu kez Ay'a "hakaret" edildiği iddiasıyla mahkemeye sundu. Evrensel gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Fatih Polat, T24'ün Yazı İşleri Müdürü Metin Kıvanç Yener, T24'ün Genel Yayın Yönetmeni Ahmet Doğan Akın, Marksist.org'un yayın yönetmeni olan Ozan Tekin'in yargılandığı davanın 13 Eylül 2013'teki ilk duruşmasında sanıklar haber konusunun diğer basın organlarında da işlendiğini, haber metinlerinin yorum barındırmadığını, haberin kaldırılması talebi almadıklarını söylediler. İkinci duruşması 30 Ocak'ta görülen davanın bir sonraki duruşma tarihi 25 Haziran 2014.

DHKP/C'nin gençlik yapılanmasına yönelik 29 sanıklı dava kapsamında "yasadışı örgüt üyeliği" ve "yasadışı örgüt propagandası" suçlamalarıyla yargılananlar arasında Yurt gazetesi muhabiri Sami Menteş ve Tavır dergisi Yayın Yönetmeni Gamze Keşkek de yer alıyor. 2013'ün ekim ayında İstanbul 23. Ağır Ceza Mahkemesinde açılan davada Sami Menteş tahliye edildi, Keşkek halen hapistedir. Dava sürüyor.

Türkiye'nin tek Kürtçe yayın yapan gazetesi olan Azadiya Welat hakkında yıllardır rekor cezalar isteniyor. Gazetenin eski yazı işleri müdürü İbrahim Güvenç hakkında, gazetede 2012'de 10 Haziran, 25 Haziran, 29 Temmuz, 6 Ağustos, 8 Ağustos, 17 Ağustos, 24 Ağustos, 29 Ağustos, 2 Eylül, 10 Eylül, 1 Ekim, 8 Ekim, 21 Ekim, 23 Ekim, 29 Ekim, 3 Kasım ve 4 Kasım tarihli gazetelerde yayınlanan haberlerin tümü için 2013'ün şubat ayında "basın yolu ile örgüt propagandası" ve "örgüt propagandası" iddiasıyla açılan davalarda Diyarbakır 8'inci Ağır Ceza Mahkemesi Güvenç'e toplam 10 yıl 3 ay 22 gün hapis cezası, Diyarbakır 9'uncu Ağır Ceza Mahkemesi 16 bin 500 TL para cezası verdi. Yeni Yazı İşleri Müdürü Aydın Atar hakkında ise yine "örgüt propagandası" iddiasıyla Diyarbakır 8'inci Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açıldı. 2013'ün aralık ayındaki duruşmada toplam 11 yıl 3 ay hapis cezası verildi.

Gazetecilerin işten çıkarılması

Son aylarda toplumsal olayları sansürsüz haberleştirmek isteyen veya dezenformasyona direnen, köşelerinde iktidara eleştirel bir dil kullanan, sosyal medya hesaplarında muhalif ifadelerde bulunan çok sayıda haberci ve köşe yazarı işinden oldu veya çalışmaları engellendiği, sansürlendiği için istifa etti. Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) İstanbul Şubesi'nin 22 Temmuz 2013 tarihli açıklamasına göre, 27 Mayıs 2013'ten itibaren işten çıkarılan gazetecilerin sayısı 22'ye, istifaya zorlananların sayısı 37'ye ulaştı, 14 kişi ise işsizlik tehdidi altındaydı. Görevlerinde kalan gazeteciler içinse patronaj baskısı iyice arttı, sansür ve otosansür haber yayınlamanın temel bir unsuru haline geldi.

Gazeteci-yazar Kürşad Bumin'in 16 yıldır yazı yazdığı Yeni Şafak'la ilişkisi kesildi. Gazete açıklama yapmazken, kovulma gerekçesinin Bumin'in Yeni Şafak'ın hükümeti destekleyen köşe yazarı Salih Tuna hakkında muhalif yazılar yazması olduğu düşünülüyor.

Sabah gazetesi'nde kültür sanat yazıları kaleme alan Alper Bahçekapılı 2013'ün haziran ayında gazetesinin önünde "Duran Adam" protestosu gerçekleştirdi, ardından istifa etti. Bahçekapılı gazeteden "gerçekleri yansıtmadığı" için ayrıldığını açıkladı. Gazete yönetimi 6 yıldır pazar röportajları yapan Tuluhan Tekelioğlu'nu önce Twitter'daki yorumları nedeniyle uyardı ve temmuz ayında işten çıkardı. Okur temsilcisi Yavuz Baydar, gazetenin Gezi Parkı manşetini eleştiren okur mektuplarına yer verip New York Times'da "Türkiye'de medya patronları demokrasinin altını

oyuyorlar” başlıklı bir yazı kaleme alınca, Sabah’taki iki yazısı sansürlendi ve temmuz ayında işine son verildi.

Milliyet gazetesi köşe yazarı Can Dündar zorunlu izne çıkarılarak işine son verildi. Mithat Sancar ve Dündar’ın oğlu Ege Dündar’ın da köşesi kapatıldı. Can Dündar ile Gezi Parkı’na gidip röportaj yapan Genel Yayın Yönetmeni Derya Sazak temmuz ayında bu görevinden alındı, ağustosta da köşe yazılarına son verildi. Gazetenin köşe yazarı Mirgün Cabas aralık ayında “Egemenlerin tarihi” başlıklı son yazısının ardından gazeteden istifa etti.

Vatan gazetesi, köşe yazarlarından deneyimli gazeteci ve yönetici Mustafa Mutlu’yu işten çıkardı. Köşe yazarı Zülfü Livaneli Mutlu’nun görevden alınmasının ardından gazeteden ayrıldı. Köşe yazarı Can Ataklı 23 Nisan’da yayımlanan son yazısının ardından süresiz izne çıkarıldı ve temmuz ayında gazeteyle ilişkisi kesildi. Köşe yazarları Ruhat Mengi ve Güngör Mengi’nin de işlerine aralık ayında son verildi.

Tasarruf Mevzuatı Sigorta Fonu’nun (TMSF) el koymasının ardından temmuz ayında Akşam gazetesinde tasfiyeler yaşandı. Genel Yayın Yönetmeni İsmail Küçükkaya ve birçok köşe yazarı ile gazeteci görevden alındı. Küçükkaya’nın yerine bir dönem AKP milletvekilliği yapmış olan Mehmet Ocaktan getirildi. Hükümetin Suriye politikasını eleştiren Hüsni Mahalli’nin köşesi kaldırıldı. Gezi direnişine destek veren yazı, haber ve sosyal medya yorumları nedeniyle Tuğçe Tatarı, Sevim Gözay, Gürkan Hacır, Hüsni Mahalli, Semra Kardeşoğlu, Banu Kurt, Süreyya Üstünel, Özlem Çelik Akarsu işten çıkarılırken, Çiğdem Tokar’ın ise işten ayrıldı.

Gezi Parkı eylemlerini tarafsız biçimde yayınlamadığı için en çok eleştirilen basın organlarından NTV’den bu süreçte çok sayıda istifa gerçekleşti. NTV Tarih dergisi Genel Yayın Yönetmeni Gürsel Göncü, Doğuş Yayın Grubu dergilerinin Sorumlu Genel Müdürü Neyyire Özkan, Doğuş Yayın Grubu’nun CEO’su Cem Aydın, NTV’de program yapan Çiğdem Anad, NTV Ankara Temsilcisi Nilgün Balkaç, GQ Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Mirgün Cabas, NTV Radyo programcısı Dilara Eldaş görevlerinden ayrıldı. Gezi Parkı’nı konu edinen sayısı nedeniyle NTV Tarih dergisini kapatan Doğuş Grubu bu sayıyı yayınlamadı.

İnternette Yayımlama Üzerindeki Baskılar

Haziran 2013 - Haziran 2014’ü içine alan son dönemde basın özgürlüğünün kısıtlanmasına paralel olarak Türkiye’de internet ve sosyal medya ifade özgürlüğünün tek çıkış kapısı işlevi görürken, bu işlevi nedeniyle özellikle son aylarda iktidarın baskısını en ağır biçimde hisseden mecra haline geldi. Çok sayıda gazeteci ve devlet görevlileri kişisel sosyal medya hesapları üzerinden açıkladıkları politik görüşleri nedeniyle işlerinden atıldı, soruşturma geçirdi, dava edildi, hapis ve para cezaları aldı.

Türkiye internetteki platformları ve içerikleri sansürleme bakımından dünyanın önde gelen ülkeleri arasındaki yerini koruyor. Engelli Web verilerine göre 2013’te 15626 site yasaklandı, bugüne kadar erişime engellenen toplam alan adı sayısı ise 14 Mayıs 2014 itibarıyla 39.517. Bu tarihe kadar erişim engelleme kararlarının toplam sayısı 40.851, bu kararların yüzde 89,4’ü Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) tarafından verildi, mahkeme kararıyla engellemelerin çoğunda mahkeme ve karar bilgileri yazılmıyor.

Google’ın Ocak-Haziran dönemini kapsayan Şeffaflık Raporu’na göre Türkiye’den gelen taleplerdeki ani yükseliş dikkat çekti, Türkiye içerik kaldırma taleplerinde birinci sırada yer aldı. Bu dönemde Türkiye’deki yetkililerden 1.673 içerik kaldırma talebi alındı, talep sayısı önceki altı aya kıyasla yüzde

966 arttı. Mahkemelerden gelen 184 talep üzerine 9.610, diğer kurum ve kişilerden gelen 1489 talep üzerine ise 2552 içerik yayından kaldırıldı. Mahkeme taleplerinin yüzde 42'sine, diğer taleplerin yüzde 13'üne olumlu yanıt verildi.

Facebook Şeffaflık Raporu'na göre, 2013'ün Ocak-Haziran döneminde sitedeki içeriklere en sık erişim engeli koyan ülkeler Türkiye ile Hindistan oldu. İçerik engelleme için Türkiye'deki 96 kullanıcıdan 170 talep gönderildi, taleplerin yüzde 47'sine olumlu yanıt verildi. Temmuz-Aralık döneminde ise 353 kullanıcıdan 129 içerik engelleme talebi alındı, yüzde 59.56'sına olumlu yanıt verilerek 2.014 içerik kaldırıldı. Türkiye'den en fazla başvuruyu Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) yaptı, başvurular genellikle "Atatürk'e hakaret" veya "Türk devletini kötölemek" gerekçesiyle yapıldı.

Twitter'ın 2013'ün ilk altı ayını kapsayan Şeffaflık Raporu'ndaki verilere göre ise hükümetin ağır eleştirilerine karşın son dönemde içerik kaldırma taleplerinin toplam sayısı 10'un altında kaldı. Twitter bu taleplerin hiçbirine olumlu yanıt vermedi.

5651 Sayılı internet yasasına getirilen yeni düzenlemeyle internette sansür daha hızlı ve kolayca, sıklıkla mahkeme kararına gerek duyulmaksızın, yürütmeye bağlı TİB eliyle uygulanabilir hale geldi. Yeni yasal düzenlemenin ilk büyük kurbanları Twitter ve Youtube oldu. Başbakan'ın "Twitter'ın kökünü kazıyacağız" şeklindeki sözlerinden yaklaşık 4 saat sonra, 20 Mart 2014 gecesinde TİB'in girişimiyle eski mahkeme kararlarına dayanılarak Twitter Türkiye'den erişime kapatıldı. Yasağın ardından Türkiye Barolar Birliği ve Ankara Barosu kararın iptali ve yürütmesinin durdurulması için Ankara 15. İdare Mahkemesine dava açtı ve yürütmeyi durdurma kararı çıktı. İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yaman Akdeniz ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Kerem Altıparmak 24 Mart'ta, CHP Genel Başkan Yardımcısı Sezgin Tanrıkulu ise 25 Mart'ta AYM'ye başvuruda bulundu. Yüksek Mahkeme, "Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine" karar verdi. Kararın, BTK ve TİB'e ulaşmasının ardından 13 gün süren Twitter yeniden erişime açıldı. URL bazlı engellemeler yerine tüm platformu kapatma kararı Twitter yönetiminin talep edilen engellemeleri yapmaması, işbirliği sağlamamasıyla açıklanmıştı. 14 Nisan 2014'te Twitter'ın başkan yardımcısının BTK, Başbakanlık ve Cumhurbaşkanlığında yaptığı görüşme sonucunda mahkeme kararına konu "zararlı" içeriklerin buzlanarak etkisizleştirilmesi konusunda anlaşıldı. İzleyen günlerde Twitter kişilik haklarının ve özel hayatın gizliliğinin ihlali gerekçeleriyle "başçalan" ile "Haramzadeler333" hesaplarını etkisizleştirdi.

Twitter'dan birkaç gün sonra, Suriye ile ilgili tapelerin yayınlanması nedeniyle kapatılan Youtube'a erişim engeli ise raporun yayına hazırlandığı günlerde halen kaldırılmadı.

İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Gezi direnişi sırasında hükümet ve devlet görevlilerine eleştiri içerikli tweet'ler ve Facebook mesajlarını paylaşanların tespiti amacıyla haziran ayında 5 milyon tweet ve Facebook mesajını inceledi. 35 şüphelinin IP'leri İstanbul Cumhuriyet Savcılığına gönderildi. Ulaştırma Bakanlığı da sosyal medyayı yakın takibe aldı, "illegal faaliyetler" in deşifre edilmesi için Ulusal Siber Müdahale Merkezi (USOM) ve Siber Olaylara Müdahale Merkezi'nin (SOMA) oluşturulması için girişim başlattı.

Facebook'un Gezi direnişi sürecinde Ötekilerin Postası, Barış ve Demokrasi Partisi, Sırrı Süreyya Önder, Irkçılığa ve Milliyetçiliğe Dur De gibi siyasi içerikli ve popüler birçok grup ve kişinin sayfalarını uygunsuz içerik barındırdıkları gerekçesiyle kapatması büyük tepki doğurdu. 16 ülkeden 225'i aşkın akademisyen Facebook'taki bu sansüre karşı ağustos ayında kampanya başlattı.

TRT personelinin, çeşitli okullardaki öğretmenler ve müdürlerin Gezi eylemleriyle ilgili sosyal medya paylaşımları incelendi, bazılarının haklarında soruşturma açıldı, savunmaları istendi.

Yöneticilerle ilgili tweet atan çocuklar ve gençler de gözaltına alındı, sorgulandı, haklarında dava açıldı.

Ekşisözlük yazarlarına dine hakaret davası

Ekşisözlük'ün yöneticisi Sedat Kaplanoğlu ve 39 sözlük yazarı hakkında, başlık ve yorumlarda “dinî değerleri aşağıladıkları” iddiasıyla 9 aydan 1,5 yıla kadar hapis istemiyle Anadolu 32. Sulh Ceza Mahkemesinde dava açıldı. Yazarlarının “Allah, peygamber, cennet, cehennem, Kuran, İncil” gibi din kavramları hakkında yazdıklarının “kamusal tartışmaya katkıda bulunur” nitelikte olmadığı, yazarların “üç büyük dinin ortak değerleri olan kavramlara yönelik hisleri nedensiz yere incittiği” ileri sürüldü. Ocak ayında görülmeye başlanan davada yazarlar aşağılama ve hakaret kastıyla yorum yazmadıklarını, yazılanların ifade özgürlüğü sınırları içinde olduğunu belirtti. 15 Mayıs 2014'teki karar duruşmasında mahkeme, sitenin kurucusu Sedat Kapanoğlu ve yazar Özgür Kuru'nun “halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılama” suçunu işlediklerine karar vererek Kaplanoğlu'nu 10 ay hapis cezasına, Kuru'yu 7 ay 15 gün hapis cezasına çarptırdı. Cezalar usulen ertelendi. Sanıklardan Altuğ Şahin'in suçu kendisi işlediği sabit olmadığından beraatine, diğer 37 sanık için 3. Yargı Paketi gereğince davanın ertelenmesine, 3 yıl içinde tekrar aynı suçun işlenmesi halinde yargılanmaya devam edilmesine karar verildi.

İzmir'de tweet'lere toplu dava

İzmir'de 5 Haziran 2013'te Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü 38 kişi hakkında, Gezi direnişi sürecinde attıkları tweet'lerle insanları “yasadışı davranmaya teşvik ettikleri” iddiasıyla soruşturma başlattı. 7 ay süren soruşturmanın sonunda, birbirini tanımayan 29 kişi hakkında 3 yıla kadar hapis cezası istemiyle dava açıldı. Soruşturmanın Başbakan'ın Twitter'ı “başbelası” olarak tanımlamasının ertesi günü açılması ve iddianamede tek mağdur olarak Başbakanın yer alması dikkat çekti. İzmir 1. Sulh Ceza Mahkemesinde görülen davanın 24 Şubat'taki ilk duruşmasına 20 sanık ve avukatları katıldı. Bazı sanıklar tweet'lerin kendilerine ait olduğunu ancak nefret ve şiddet içermediklerini söylerken diğer bazı sanıklar da Twitter adreslerinin hacklendiğini iddia etti. İkinci duruşmada Erdoğan'ın hakaret suçu bakımından davaya müdahilliği kabul edildi. Dava sürüyor.

Yasa Değişiklikleri

6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 6 Mart 2014'te yürürlüğe girdi. Kanunla, daha önce kaldırılan ancak ellerindeki dosyalar sonuçlanıncaya kadar görevlerine devam etmesi hükme bağlanan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 250'inci maddesiyle görevli Özel Yetkili Mahkemeler de tümüyle kaldırıldı. Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesinin yürürlükten kaldırılması nedeniyle, yasa kapsamına giren suçlara ilişkin davaların Ağır Ceza Mahkemelerinde görülmesini öngören yasa değişikliğiyle çok sayıda gazeteci, yazar, çevirmen ve akademisyenin tutuklu yargılandığı KCK, Ergenekon, Odatv gibi siyasi davaların mahkemeleri değişti, yeni baştan görülmeleri gündeme geldi. Avukatlar yeni mahkemelere önceki kararlara dair itirazlarını sunarak tahliye taleplerinde bulundu ve birçok tutuklu yeni mahkemelerin kararlarıyla serbest bırakıldı.

Kanuna göre, gözaltına almada, kişinin bir suçu işlediğini düşündürebilecek emareler değil suçu işlediğini gösteren somut delil aranacak. ÖYM'lerde görevli hakim ve savcılar HSYK tarafından uygun göreve atanacak. Görevli Özel Yetkili Cumhuriyet Savcılarınca yürütülen soruşturma dosyaları, yetkili Cumhuriyet Başsavcılıklarına devredilecek. Yargılaması devam eden dosyalar, buldukları aşamadan itibaren kovuşturmaya devam edilmek üzere yetkili ve görevli mahkemelere devredilecek. Bu mahkemelerce verilip Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında veya Yargıtayın dairelerinde bulunan dosyaların incelenmesine devam edilecek. Bu mahkemelerce verilip henüz gerekçesi yazılmamış olan hükümlerin gerekçeleri, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 15 gün içinde yazılacak.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

AİHM'nin 2013 yılı istatistiklerine göre 31 Aralık 2013 itibarıyla Mahkeme önünde derdest başvuru sayısı bakımından Türkiye 10.931 başvuru ile 47 üye ülke arasında beşinci sırada yer aldı, başvuru sayısında yüzde 35 azalma gözlemlendi. Türkiye "10.000 kişiye düşen başvuru sayısı" bakımından ise 2012'de 15'inci iken 2013 sonunda 30'unculuğa düştü. Türkiye'nin listede gerilemesinde 6384 sayılı Kanunla İnsan Hakları Tazminat Komisyonunun kurulmasıyla birlikte AİHM tarafından çok sayıda başvuruya kabul edilmezlik kararı vermesinin etkisi büyük. İnsan Hakları Daire Başkanlığının, yasal reformlar ve yeni iç hukuk yollarının oluşturulması da bu olumlu gelişmenin nedenleri arasında sayılıyor. 2013'te Türkiye 118 davada mahkum oldu, bunlardan 9'u ifade özgürlüğü ihlaliyle ilgiliydi.

AİHM yazdığı bir makalede bölgede Kürtlerin soykırım ve asimilasyon kurbanı olduklarını iddia ederek hükümeti eleştirdiği için Türkiye'de mahkum olan Hatip Dicle'nin başvurusunu değerlendirdi. Mahkeme ekim 2013'te verdiği kararda Türkiye'nin AİHS'nin ifade özgürlüğü ile ilgili 10. maddesini ihlal ettiğini bildirdi. Karara göre, Türkiye Dicle'ye 4 bin 500 avro ödeyecek.

Mahkeme 2014'ün ocak ayında sonuçlandığı Mezopotamya Yayınları'nın başvurusu için, Türkiye'nin kamu düzenini bozma suçlamasıyla kapattığı yayınevine 5 bin Avro para cezası ödemesine karar verdi. Mezopotamya Yayınları'nın Urfa, Diyarbakır ve İzmir şubeleri 1997'de basılmış, yasadışı olduğu iddia edilen kitap, gazete, dergi, kaset ve çeşitli belgelere el konmuştu. Urfa şubesi yetkilileri yasaklanmış kitap bulundurmakla, valilikçe kapatılan Diyarbakır Şubesi yayın kurulu ve İzmir şubesi yöneticileri PKK propagandasıyla suçlanmıştı. AİHM, yayınevinin kapatılmasının orantısız olduğu ve demokratik bir gereklilik olmadığından AİHS'nin 10. Maddesinin ihlal edildiğine karar verdi.